

УЧЕЊЕ КОРАНА О ИСУСУ ХРИСТУ

„Арабија је богата јересима“, рекао је Беркл, епископ у Босри. И заиста Арабија налазећи се између Сирије и Мисира, у којима су никле различите јереси, стално је давала уточиште јеретицима који су бежали од прогона из Ромејскога царства у најближу независну од њега земљу и уживали су тамо потпуну слободу. Племенске поглавице арапских племена нису занимала верска уверења досељеника — Јевреја и Грка, који су се препирали и свађали због питања неразумљивих за многобошце. По рачуну муслиманских историчара, у Ара-

¹ Иринеј Ђорђевић, Цвинглијанство у Англиканској Реформацији (Богословље, 1927, стр. 278—279).

² А. Рождественскій, *op. cit.*, стр. 273—274.

бији је било више од седамдесет јеврејских секата. Што се тиче хришћанских јереси, у Арабији су се постепено скупили евионити, назарени, манихејци, аријевци, маркионити, докети, гностици. Јеретици, нарочито гностици, проповедали су, да су различите књиге Св. Писма искварене, и ширили су своје књиге које су тобоже садржале чисто апостолско предање. Кад су из РOMEЈСКОГ царства пребегли у Арабију, евтихијани и несторијани били су тако многобројни да су основали своје епископије чак у јужној Арабији; било их је много и у северној.

У Корану, светој књизи муслимана, налазимо одјек различитих јеретичких учења, с којим се Мухамед упознао за време својих трговачких путовања до 40-е године живота, т. ј. до оног времена кад је он иступио као „посланик Божји“.

• Утицај ових хришћанских и јудејских јеретика на Мухамеда је заиста врло велик. То се види из многих места Корана. Истоветно са хришћанским јеретицима и Мухамед говори о Хришћанима и Јудејима (цитирамо по преводу М. Љубибратића, Београд 1895): „Неки између њих својим језицима изврћу ријечи Писама, да би вас увјерили да се у њима заиста находи оно што они говоре. Не, то не чини дио Писама. Они веле: Ово долази од Бога. Не, то не долази од Бога: они лаже говоре о Богу, и они то знају (гл. 3, 72). Мухамед учи да је ислам једина божанска вера, коју су исповедали и патријарси, и пророци, почевши од Адама и свршавајући Господом нашим Исусом Христом; они тврде да се о исламу и о њему самом спомињало у Светом Писму, али су хришћани и Јевреји сва ова места искварили. Мухамед учи да је Бог слао људима или „наби“ који су тумачили веру, или „расуљ — посланике који су мењали и допуњавали верске прописе и обреде. У број „расуљ“ он убраја Адама, Сита, Еноха, Аврама, Мојсија, Давида, Господа нашег Исуса Христа и себе самог, којему је Бог дао Коран.

Мухамед је чак тврдио да се на њега односи обећање Спаситељево: „И ја ћу умолити Оца, и даће вам другог утјешитеља да буде с вама ва вијек, Духа истине, којег свијет не може примити, јер га не види нити познаје а ви га познајете, јер у вама стоји и у вама ће бити“. Мухамед у корану (гл. 61, 6) каже: „Исус, син Маријин, говораше својему народу: О дјецо Израилева, ја сам Божји апостол послани к вама

ради потврђења Пентатевха, који вам је дат прије мене, и ради тога да вам навестим долазак једног апостола послје мене, којег ће име бити Ахмед. И када Исус њима показа очевиднијех знакова, они говораху: То је очита мађија“.

Претстављајући себе као обећаног апостолина „духа истине“, Мухамед на више места корана говори о Господу Исусу Христу и Пресветој Богородици, понављајући оно што су причали различити јеретици у својим књигама а каткад додајући и понешто своје, окићено арапском фангазијом.

У корану се прича о свима важнијим догађајима из живота Господа Исуса Христа: о рођењу Његовом, о Његовом раду и Његовој науци и о Његовој смрти и вазнесењу.

О зачећу Христовом прича се у 3 глави корана („Имранова породица“), ст. 37—42: „Анђели рекоше Марији: Бог те је одабрао, он те је ослободио сваке нечистоће, он те је изабрао између свијех жена свега свијета. О Марија, буди побожна спрам твојега Господа, падај ничице и клањај се пред њим са онијем који се клањају. Такве су приповијести, досад теби непознате, о Мухамеде, које ми теби откривамо. Ти међу њима не бијаше, кад они своје трске бацаху да виде на кога ће пасти да се стара о Марији; ти међу њима не бијаше, кад се они препираху. Једног дана анђели рекоше Марији: Бог ти навјештава своје слово. Он ће се назвати Месија, Исус син Маријин, славан на овоме свијету и на другом, и један од домаћих Божјих. Јер ће он људима говорити и као дијете у колијевци и као одрастао човјек, и он ће бити из броја праведнијих. Господе, одговори Марија, како ћу ја имати сина? Никакав ме човјек није додирнуо.¹ Тако Бог, додаде анђео, ствара што хоће. Он рече: буди, и буде“.

У 19 глави корана, ст. 16—22 („Маријам“) прича се друкчије: „О Мухамеде, говори у корану о Марији, како остави свој род и оде на источну страну. Она се покри велом који је заклони од њиховијех погледа. Ми јој посласмо свој дух. Он је пред њом облик човјека савршеног образа. Она му рече: Ја у милосрднога тражим уточишта против тебе. Ако га се ти бојиш. . . . Он одговори: Ја сам посланик твојега Господа, којему је наређено да ти да сина светога. Како ћу ја, одговара она, имати сина? Никоји човјек није се никад

¹ У грчком преводу корана: „Мужа не познајем“.

приближио мени, а ја нијесам развратна жена. Он одговара: То ће тако бити: твој је Господ рекао: То је мени лако. Он ће бити наш знак пред људима и доказ нашега милосрђа. Суд је изречен. Она постаде здјетка и склони се у једно удаљено мјесто“.

О рођењу Христовом Мухамед прича у 19 глави, ст. 23—36 („Маријам“): „Болови порођаја снађоше је код урмина стабла. Камо да сам, повика она, прије умрла и заборављена вјечним забором! Неко испод ње викну: Немој се жалостити. Твој Господ је учинио да поток потече поред твојих нога. Затреси урмино стабло, зреле урме пашће ти са њега. Једи и пиј и освјежи своје око, а ако видиш човјека, реци му: Ја сам завјештала пост Милосрдному; данас нећу говорити ни с једнијем човјеком. Она оде својој чељади, носећи дијете у наручју. Рекоше јој: О Марија, ти си ето учинила чудновату ствар. О сестро Аронова, твој отац није био рђав човјек, ни твоја мати развратна жена. Марија им прстом показа дијете да га упитају. Како ћемо ми, рекоше они, говорити дијетету у колијевци? — Ја сам Божји слуга, рече им Исус, он ми је дао Књигу и поставио је за пророка. Он је хтио да будем благословен свуда гдје год будем; он ми је поручио да вршим молитву и да милостињу дајем, док год будем жив; да будем смјеран спрам своје матере. Он неће допустити да ја будем непокоран и презрен. Мир ће на мени бити на дан у који се родих, на дан у који ћу умрети и на дан у који будем повраћен у живот. То бијаше Исус, син Маријин, што говораше ријеч истине, онај о којем они сумњају. Бог не може имати деце. Далеко од његове славе такво хуљење. Кад он ријеши неку ствар, он рече: буди, и она буде“.

Мухамед пориче божанство Господа Исуса Христа и у другим местима корана. У другој глави, ст. 100 („Крава“) он пише: „Они веле: Бог има сина. Славе његове ради, нема; боље реците да све што је на небесима и на земљи његово је и све му се покорава“. У 3 глави ст. 52 („Имранова породица“) читамо: „Исус је пред Божјим очима што је и Адам. Бог га образова од прашине, по том рече: Буди, и он би“. У 5 глави, ст. 76 („Трпеза“) каже се: „Невјерник је онај који говори: Бог је Месија, син Маријин. Није ли сам Месија рекао: О дјецо Израилева, обожавајте Бога који је мој Господар и ваш? Који год Богу придружује друге богове, Бог ће му за-

бранити улазак у башту, и његово станиште биће ватра“. У стиху 116 исте главе читамо: „Тада Бог Исусу рече: „Јеси ли ти људима икад рекао: Узмите за богове мене и моју матер поред Бога јединога? Тако ми славе Твоје, нијесам. Како сам могао рећи што није истина? Ти знаш шта је у дубини моје душе, а ја знам шта је у дубини твоје душе, јер ти сам знаш тајне“. Против божанства Господа Исуса Христа Мухамед иступа такође у 9 глави, ст. 30—31 („Покајање“), у 19 глави, ст. 35, 91—94, и у другима.

Мухамед иступа и против учења о Пресветој Тројици. „Невјерник је, — каже Мухамед (гл. 5, ст. 76 „Трпеза“), — онај који говори: Бог је Месија, син Маријин“. А у 77 стиху исте главе: „Невјерник је онај који говори: Бог је трећи од тројице, док међу тијем нема Бога осим Бога јединога. Ако они не престану . . . заиста, мучна ће казна постићи невјернике“. У глави 4-ој („Жене“) стихови 169—170 гласе: „О ви који сте примили Писма, у вашем вјерозакону не прелазите праведну мјеру, не говорите о Богу осим што је истина. Месија, Исус, син Маријин, апостол је Божји, и његово слово које он врже у Марију; он је дух који је дошао од Бога. Дакле верујте у Бога и његове апостоле и не говорите: Постоји тројство. Престаните радити. Биће за вас много боље; јер је Бог један. Слава Њему; како би Он имао сина? Њему припада све што је на небесима и на земљи. Његова заштита довољна је; доста је имати Бога за заштитника. Месији није мрско бити слуга, као год ни анђелима који су близу Богу“.

Погледајмо сада, шта прича Мухамед у корану о раду и науци Господа Исуса Христа.

У ст. 81 главе 2 („Крава“) он пише: „Ми смо Мојсију дали књигу закона и ми смо за њим слали друге посланике; ми смо Исусу, сину Маријином подарили очевидне знакове и укријепили смо га духом светости“.

Али у чему се изражавао „дух светости“, Мухамед не спомиње. Њега највише занимају „очевидни знакови“ — чудеса, које коран спомије у две главе, служећи се и апокрифним јеванђељима. У глави 3, ст. 43 („Имранова породица“) Мухамед пише: „Исус ће бити његов посланик код синова Израилевијех. Он ће им рећи: Ја к вама долазим, праћен Божјим знаковима; ја ћу од кала начинити лик тице, ја ћу у њу духнути, и са Божјим допуштењем тица ће бити жива;

ја ћу излјечити слијепога од рођења и губавога; ја ћу мртве оживљавати, са допуштењем Божјим; ја ћу вам казати шта ви будете јели и шта ви будете сакривали у вашим кућама. Све ће то бити за вас знакови, ако сте вјерни“. У 5 глави, ст. 108—115 („Трпеза“) такође спомињу чудеса Христова: „Једног дана Бог ће скупити апостоле које је он слао. Он ће их запитати: Шта вам се одговорило? А они ће рећи: Ми немамо знање, ти сам знаш тајне. Он ће рећи Исусу, сину Маријином: Спомени се добротинастава којима сам обасуо тебе и твоју матер, кад сам те укријепио духом светиње да би ти говорио људима, дјечи у колијевци и зрелијем људима. Ја сам те учио књизи, мудрости, пентатевху и јеванђељу; ти, са мојим допуштењем, мртве дизаше из њиховијех гробова. Ја од тебе одвратих руке Чивута. У сред чудеса која ти учини да заблеште пред њиховијем очима, између њих невјерници повикаше: Све су то само мађије. Кад сам ја апостолима рекао: Вјерујте у мене и мојега посланика, они одговорише: Ми вјерујемо, и ти си свједок да смо ми покорни вољи Божјој. О Исусе, сине Маријин, рекосе апостоли, може ли нам твој Господ спустити с небеса већ постављену трпезу? Бојте се Господа, одговори им Исус, ако сте вјерни. Ми бисмо жељели, рекоше они, за њ сјести и јести; тада ће наша срца бити умирена, ми ћемо знати да си нам ти истину проповедао, и и ми ћемо свједочити у корист твоју. Исус, син Маријин, управи ову молитву: Боже, наш Господе, спусти нам с неба један сто; нека он буде гозба за првога и последњега између нас и знак твоје моћи. Храни нас јер си ти најбољи хранитељ. Господ тада рече: Ја ћу га спустити; али куку ономе који након овог чуда узбуде невјеран. Ја ћу за њега припремити најстрашнију казну која је икада била припремљена за једностворење“.

Мухамедове приче о Христовим чудесима, иако су у многоме позајмљене из мутног извора, ипак сведоче да је вера у чуда била свеопшта чак и у дивљачкој Арабији.

Шта се тиче науке Господа Исуса Христа, Мухамед о њој спомиње као о „речи истине“: „То бијаше Исус, син Маријин, што говораше ријеч истине, онај о којем они сумњају“ (глава 19, ст. 35 „Маријам“). Али се у корану нигде не спомиње, шта се садржи у овој „речи истине“, која је тако далека од Мухамедове проповеди егојизма и мржње.

Ипак још у две главе Мухамед слави јеванђеоску „реч истине“. Стих 50 главе 5 („Трпеза“) гласи: „За осталим пророцима ми смо послали Исуса, сина Маријина, да потврди Пентатевх. Ми смо му дали јеванђеље, у коме је упутство и свијетлост; оно потврђује Пентатевх; јеванђеље такође пружа руковођење и предпомену за оне који се боје Бога“. А ст. 59 главе 2 („Крава“) гласи: „Заиста они који вјерују, и они који живе по чивутском закону, и хришћани, и Сабљани, ријечју, ко год вјерује у Бога и у посљедни дан и ко буде чинио добро, сви ти примиће награду од својега Господа; страх неће сићи на њих и они неће бити уцвијељени“.

О смрти и васкрсу Господа нашег Исуса Христа Мухамед прича на два места Корана. У глави 3, ст. 47 („Имранова породица“) читамо: „Чивути против Исуса измислише лукавства. Бог их измисли против њих; и заиста Бог је вештији“. А у ст. 155—156 главе 4 („Жене“) каже се: „Они нијесу вјеровали у Исуса; они су против Марије измислили грозну лаж. Они говоре: Ми смо смрт задали Месији, Исусу сину Маријину, посланику Божјему. Не, они га нијесу убили, они га нијесу распели: неки човек који му наликоваше би стављен на његово мјесто, и они, који се препираху сврху тога, били су и сами у сумњи. Они то не знадијаху поуздано, они само слиједијаху туђе мнијење. Они га јамачно нијесу убили. Бог га је подигао к себи, и Бог је моћан и мудар. У глави 5, ст. 117 („Трпеза“) каже се: „Ја сам им само рекао што си ми ти наредио да им речем: Обожавајте Бога, Господа и мојега и вашег. Док становах на земљи, ја могах свједочити противу њих; а кад ме ти добави к себи, твоје очи бијаху на њима, јер си ти свједок свијех ствари“.

Тако Мухамед тврди да Господ Исус Христос није био распет, није страдао, него да га је Бог „подигао к себи“ те да је све што се прича о страдањима Христовим „измишљено лукавство“, иако се ово не слаже слаже са горе наведеним местом из 19 главе корана, где се каже: „Мир ће на мени бити на дан у који се родих, на дан у који ћу умрети и на дан у који будем повраћен у живот“. Муслимански коментатори корана објашњавају да се онај, који је наликовао Христу и био стављен на место, звао Асијуг и да је био архиравин.

Одричући страдање, смрт и васкрсење Господа нашег Исуса Христа, Мухамед ипак није могао, а да не призна вазнесење Христово, јер је то потврђавала свеопшта вера и правих хришћана и јеретика. Факат вазнесења Христовог Мухамед није изврнуо тако, како је он учинио причајући о рођењу Христову, Његовом раду, науци, страдању и васкрсењу. Свуда у свим својим причама о Господу Исусу Христу Мухамед је доследан: он настоји да изабере ону верзију која би највише понизила Господа Исуса Христа и тиме узвишила самога Мухамеда као „Апостола Божјед“ још већега од „пророка Исуса, сина Маријина“.

Никола Акајомов
